

Sygn. akt III AUa 1850/17

Sygn. akt III AUz 381/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń (spr.) SSO del. Tomasz Koronowski
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2018 r. w Gdańsku

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o umorzenie składek

na skutek apelacji E. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 czerwca 2017 r., sygn. akt VI U 2987/16

oraz na skutek zażalenia E. B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 września 2017 r., sygn. akt VI U 2987/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od E. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 270,00 (dwieście siedemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym;
3. zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądzoną od E. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 900,00 (dziewięćset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego obniża do kwoty 270,00 (dwieście siedemdziesiąt 00/100) złotych, a w pozostałym zakresie zażalenie oddala;

4. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz E. B. kwotę 30,00 (trzydzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu zażaleniowym.

SSO del. Tomasz Koronowski SSA Michał Bober SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń

Sygn. akt III AUa 1850/17

Sygn. akt III AUz 381/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 września 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. umorzył w stosunku do odwołującej E. B. należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. oraz na Fundusz Pracy za okres od maja 2008 r. do stycznia 2009 r. W uzasadnieniu decyzji stwierdzono, że odwołująca uregulowała należności niepodlegające umorzeniu, dlatego wydano decyzję o umorzeniu.

Odwołanie od decyzji wniosła E. B. twierdząc, że za okres od września 2007 r. do kwietnia 2008 r. opłaciła składkę w zmniejszonej wysokości. Natomiast na rozprawie oświadczyła, że była zwolniona z opłacenia składek do ZUS w tym okresie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko twierdząc, że na koncie odwołującej istnieje zadłużenie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej od września 2007 r. do dnia 1 stycznia 2009 r., dlatego umorzono składki za ten okres.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem 6 czerwca 2017 r. w sprawie VI U 2987/16 oddalił odwołanie (punkt pierwszy) oraz zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt drugi).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Organ rentowy w dniu 24 czerwca 2015 r. po rozpoznaniu wniosku o umorzenie składek wydał decyzję określającą składki, które będą podlegały umorzeniu za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. pod warunkiem spłaty zaległych składek, które nie podlegały umorzeniu w kwocie 5.220 zł. Odwołująca w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji opłaciła zaległe składki, dlatego też organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Kwestią sporną było ustalenie, czy za okres od września 2007 r.

do kwietnia 2008 r. odwołująca była zobowiązana do opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem odwołującej była ona zwolniona od opłacenia tych składek i miała indywidualne preferencyjne warunki. Taka okoliczność nie znalazła jednak potwierdzenia, ani w aktach ZUS, ani w przepisach ustawy. Zgodnie z art. 18 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.; dalej ustawa) podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy, w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30 % kwoty minimalnego wynagrodzenia. Odwołująca należała do kręgu osób uprawnionych w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy, który definiuje osoby ubezpieczone na warunkach preferencyjnych. Zgodnie z powyższą regulacją za osobę prowadzącą działalność gospodarczą uważa się osobę prowadzącą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Z brzmienia powyższych przepisów wynika, że ubezpieczona była zobowiązana do opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej na faktycznie preferencyjnych warunkach w okresie pierwszych 24 miesięcy, to jednak nie była zwolniona z opłacania tych składek. Obowiązek opłacenia składek zatem za ten okres istniał, co ma znaczenie wobec regulacji art. 4 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące działalność pozarolniczą działalność

(Dz.U. z 2012 r., poz. 1551; dalej ustawa abolicyjna). Zgodnie z treścią art. 4 ustawy abolicyjnej w przypadku umorzenia składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe okres, za który składki zostały umorzone nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa i wysokości emerytur i rent z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń, do których prawo uzależnione jest od posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), a kwota umorzonych składek nie podlega wliczeniu

do podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 25 powoływanej ustawy. Tak więc składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zostały prawidłowo umorzone za sporny okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. i okres ten nie będzie wliczony do podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonej w przyszłości. Mając na uwadze powyższe okoliczności orzeczono, jak w punkcie pierwszym sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. W punkcie drugim wyroku (orzeczenie uzupełnione postanowieniem z dnia 27 września 2017 r.) Sąd

I instancji zasądzić od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Z uwagi na to, że wartość przedmiotu sporu wynosiła 1.543 zł (wysokość składek należnych za okres od września 2007 r. do kwietnia 2008 r. na ubezpieczenie społeczne z wyłączeniem FP i ubezpieczenia zdrowotnego - 785,27 zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania zaskarżonej decyzji

- 757 zł), to Sąd Okręgowy orzekł o zwrocie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego na podstawie § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

Ubezpieczona wniosła apelację i zażalenie na postanowienie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu kwestionując ich wysokość.

Ponadto wnioskodawczyni w apelacji wskazała, że w okresie od kwietnia 2006 r.

do kwietnia 2008 r. płaćła składki na preferencyjnych warunkach. Pozwany ustalił nieprawidłowo jej zadłużenie – powiększając je. Nie spełniła warunku do umorzenia składek wpłacając 5.220 zł, gdyż w dniu 29 lipca 2016 r. wpłaciła – 104,20 zł, 18,00 zł, 1,66 zł. Apelująca nie posiada dowodu wpłat, które zagięły w czasie przeprowadzki.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji i zażalenia ubezpieczonej oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się bezzasadna.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była ocena, czy pozwany decyzją z dnia

15 września 2016 r. prawidłowo umorzył E. B. należności z tytułu składek

na ubezpieczenie społeczne za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r.,

na ubezpieczenie zdrowotne za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. oraz

na Fundusz Pracy za okres od maja 2008 r. do stycznia 2009 r. we wskazanej w decyzji wysokości.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że organ rentowy w dniu 24 czerwca 2015 r. po rozpoznaniu wniosku

o umorzenie składek wydał decyzję określającą składki, które będą podlegały umorzeniu

za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne) oraz od maja 2008 r. do stycznia 2009 r. (Fundusz Pracy) pod warunkiem spłaty zaległych składek, które nie podlegały umorzeniu.

Wskazać należy, że zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r.

o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące działalność pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551; dalej ustawa) na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999

r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.):

1) która przed dniem 1 września 2012 r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8,

2) innej niż wymieniona w pkt 1

- umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Jak wynika z przepisu art. 1 ust. 6 ustawy, umorzenie należności, o których mowa w ust. 1, skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Zgodnie z art. 1 ust. 8 ustawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych.

Cytowana ustawa wprowadza także dalsze przesłanki, jakie ubezpieczony musi spełnić, aby mógł skorzystać z umorzenia należności. Zgodnie z art. 1 ust. 10 ustawy, warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Zgodnie z art. 1 ust. 11 ww. ustawy, niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8.

Sąd Apelacyjny podzielił w pełnej rozciągłości pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 kwietnia 2018 r., III UZ 5/18, LEX nr 2497591, który wskazał, że między decyzją z art. 1 ust. 8 ustawy (decyzją warunkową) a decyzją z art. 1 ust. 13 ustawy (decyzją umarzającą) występuje jedynie taki związek, że ustalenie w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy kwot należności podlegających umorzeniu wiąże w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy w zakresie kwot i okresów uznanych ostateczną decyzją za obejmujące składki podlegające umorzeniu. Okoliczność, czy w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy sprecyzowano kwotę należności niepodlegających umorzeniu nie jest przesłanką wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy. Nie można także abstrahować, że decyzja z art. 1 ust. 8 wydana w stosunku do wnioskodawcy jest ostateczna, ponieważ nie została przez niego zaskarżona. Decyzja ta wiąże organ rentowy a uchylenie decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy nie prowadzi do uchylenia decyzji art. 1 ust. 8 ustawy ani nie stwarza organowi rentowemu sytuacji pozwalającej wzruszyć decyzję z art. 1 ust. 8 ustawy w trybie nadzwyczajnym. Decyzja z art. 1 ust. 13 ustawy jest bowiem decyzją wykonawczą w stosunku do decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, która jest decyzją podstawą. Niezaskarżenie decyzji z art.

1 ust. 8 ustawy, bądź uprawomocnienie się tej decyzji w wyniku rozstrzygnięcia sądowego wyłącza możliwość kwestionowania zawartego w niej rozstrzygnięcia w postępowaniu z odwołania od decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy.

Bezspornym było, że ubezpieczona była zobowiązana do uiszczenia składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i FP (bez względu na preferencyjne okresowe warunki opłacania składek). Skoro organ rentowy

na wniosek ubezpieczonej wydał decyzję warunkową z dnia 24 czerwca 2015 r.,

a ubezpieczona nie złożyła od niej odwołania, a następnie opłaciła należności niepodlegające umorzeniu, to organ rentowy prawidłowo wydał zaskarżoną decyzję umarzającą. W aktach rentowych wskazano, że łączna kwota należności głównej niepodlegająca abolicji wyniosła 52,20 zł powiększona o odsetki liczone do dnia wpłaty (pismo z dnia 24 czerwca 2015 r. – k. 7 a.r.). Sąd Okręgowy w wyniku omyłki pisarskiej wskazał w uzasadnieniu, że była to kwota 5220 zł. Błędne wskazanie przez Sąd pierwszej instancji kwoty należności niepodlegających umorzeniu zapłaconej przez skarżącą pozostaje bez wpływu na wynik rozpoznawanej sprawy.

Wyjaśnić należy apelującej, że wobec niezłożenia odwołania od decyzji warunkowej, wyłączona została w niniejszym postępowaniu możliwość kwestionowania zawartego

w zaskarżonej decyzji wykonawczej rozstrzygnięcia – w zakresie umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. oraz na Fundusz Pracy za okres od maja 2008 r. do stycznia 2009 r.

Konsekwencją wynikającą z art. 4 ustawy jest, że w przypadku umorzenia składek

na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: (1) okres, za który składki zostały umorzone nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa i wysokości emerytur i rent z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń, do których prawo uzależnione jest od posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.

z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.); (2) kwota umorzonych składek nie podlega wliczeniu do podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 25 ustawy wymienionej

w pkt 1.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację (pkt 1 sentencji).

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik procesu – art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art.

99 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.; dalej rozporządzenie) zasądzając od E. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 270 zł (360 zł x 75 % sprawę w obu instancjach prowadził ten sam radca prawny). Sąd Apelacyjny uznał, że pełnomocnikowi organu rentowego będącemu radcą prawnym przysługuje wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego ustalone od wartości przedmiotu zaskarżenia, która wynosi 1.274,27 zł, obliczonej jako suma wysokości składek należnych za okres od września 2007 r. do kwietnia 2008 r. na ubezpieczenie społeczne z wyłączeniem FP i ubezpieczenia zdrowotnego - 785,27 zł i odsetek za zwłokę obliczonych od tych składek na dzień 16 stycznia 2015 r. - 489 zł (odsetki za należność za wrzesień 2007 r. – 16 zł, za październik 2007 r. – 28 zł, za listopad 2007 r. – 74 zł, za grudzień 2007 r. – 73 zł, za styczeń 2008 r. – 76 zł, za luty 2008 r. – 75 zł, za marzec 2008 r. – 74 zł, za kwiecień 2008 r. – 73 zł).

Częściowo zasadne okazało się zażalenie E. B. skierowane przeciwko postanowieniu Sądu Okręgowego z dnia 27 września 2017 r. o kosztach procesu.

Skarżąca kwestionowała w istocie wyłącznie wysokość zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego, zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie § 2 pkt 3 rozporządzenia. Podstaw dla zastosowania przez Sąd Okręgowy wskazanego przepisu należy upatrywać w treści § 20 powołanego rozporządzenia, w myśl którego wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o

najbardziej zbliżonym rodzaju. Odwołując się judykatury Sąd zasadnie przyjął, że "składki na ubezpieczenie społeczne nie są świadczeniami pieniężnymi z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniami na to ubezpieczenie", w związku z powyższym w sprawie o umorzenie składek na ubezpieczenia społeczne pełnomocnikowi organu rentowego będącemu radcą prawnym przysługuje wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego ustalone od wartości przedmiotu sprawy. Sąd pierwszej instancji wysokość wynagrodzenia z tytułu zastępstwa prawnego wyliczył od wartości przedmiotu sporu - 1543 zł (§ 2 pkt 3 rozporządzenia). Na tak wyliczoną wartość składała się kwota składek na ubezpieczenie społeczne, z wyłączeniem składek na FP i ubezpieczenie zdrowotne, za okres od września 2007 r. do stycznia 2009 r. - 785,27 zł i kwota odsetek od tej kwoty składek obliczona na dzień 15 września 2016 r. (na datę zaskarżonej decyzji) - 757 zł. Zdaniem Sądu drugiej instancji wysokość należnego wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego radcy prawnego winna być obliczona od wartości przedmiotu sporu 1274,27 zł - § 2 pkt 2 rozporządzenia. Zaskarżoną decyzją z dnia 15 września 2016 r. pozwany umorzył bowiem należności na ubezpieczenie społeczne z tytułu składek i odsetek od tych składek obejmujące m.in. sporny okres, które były wyliczone w decyzji warunkowej i w decyzji ostatecznej na dzień 16 stycznia 2015 r.

Ze wskazanych powyżej względów, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 2 rozporządzenia w pierwotnym brzmieniu uwzględniając datę wniesienia odwołania (20 październik 2016 r.).

W pozostałym zakresie na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. zażalenie oddalił. Sąd Apelacyjny przyjął, że w sprawie, w której spór dotyczył umorzenia zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne, wynagrodzenie należne radcy prawnemu powinno być ustalane według stawki minimalnej obliczanej od wartości przedmiotu sporu (§ 2 rozporządzenia), a nie według stawki o wysokości stałej (zryczałtowanej) przewidzianej w § 9 ust. 1 pkt 3 tego rozporządzenia w sprawach z zakresu prawa pracy.

Sąd II instancji na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. orzekł o zwrocie kosztów w postępowaniu zażaleniowym w kwocie 30 zł (pkt 4 sentencji).

SSO del. Tomasz Koronowski SSA Michał Bober SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń